

Medeniyet Bunalımından Ütopik Bir Siyasal Kurguya: Sezai Karakoç'un Diriliş Partisi

Metin ÖZKAN^(*)

Öz

Bu çalışma, Sezai Karakoç'un medeniyet tasavvurundan hareketle ortaya koyduğu siyaset perspektifinin imkân ve sınırlarını tartışmaya açmaktadır. Entelektüel serüveni şairliğinin gölgesinde kalan Karakoç, diriliş kavramsallaştırmasıyla özdeşleşen bir fikir sistematiki geliştirmiştir. Yıllara yayılan fikri metinlerinde teorik düzlemde istikrarlı ve tutarlı bir siyasal çizgiyi takip etmek mümkündür. Bu bağlamda Türk düşün dünyasında nevi şahsına münhasır bir konumu bulunduğu ifade edilebilir. Birçok aydın gibi yaşadığı dönemin siyasal ve toplumsal gelişmelerinden ziyadesiyle etkilenen Karakoç'u çağdaşlarından ayıran hususlardan belki en önemlisi, geliştirdiği düşün çizgisiyle içerisinde bulunduğu dönemi fikri yönde etkileme kapasitesinden ileri gelir. Nitekim İslâm'ın siyasal yorumundan beslenerek medeniyet tahlilini ortaya koyan ve diriliş mefhumuyla kendine özgü bir devlet perspektifi geliştiren Karakoç'un Türkiye özelinde 20. yüzyıl siyasal İslâmcılığı ve genel olarak merkez sağ cenah üzerinde etkisi hissedilir. Pratiğe dönüşmeyen teorinin bir eksiklik göstergesi olduğunu savunan mütefekkir, siyasete de dâhil olur. Öncülüğünde kurulan ve ölümüne kadar genel başkanlık sıfatını taşıyacağı Diriliş Partisi ve Yüce Diriliş Partisi ile farklı bir siyasal lider portresi çizer. Buradan hareketle çalışmada, Karakoç'un düşün dünyası ekseninde (Yüce) Diriliş Partisi'nin siyaseten taşıdığı anlama odaklanılmaktadır. Bu hedef doğrultusunda yazarın siyasal düşüncesini merkeze alan kitaplarından yararlanılmıştır. Ek olarak parti programları ve tüzükleri incelenmiş, Karakoç'un parti konuşmalarının yer aldığı derlemeler taranmıştır. Çalışmanın nihai amacı Karakoç'un medeniyet tasavvuru ile devlet perspektifi arasındaki ilişkinin tespiti üzerine kuruludur. Böylelikle (Yüce) Diriliş Partisi'nin Türkiye siyasetinde bulduğu karşılık ütopik ve realist bulgular ışığında analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Sezai Karakoç, Diriliş Hareketi, Medeniyet, Diriliş Partisi, Ütopya.

Özgün Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 27.03.2023

Kabul Tarihi: 30.05.2023

(*) Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü.

E-posta: metin.ozkan@hbv.edu.tr

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6562-1981>

Metin Özkan, "Medeniyet Bunalımından Ütopik Bir Siyasal Kurguya: Sezai Karakoç'un Diriliş Partisi,"
Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, sayı: 16, (Mayıs 2023): 109-125

DOI: <http://doi.org/10.32739/uskudarsbd.9.16.121>

Bu eser [Creative Commons Atf-GayriTicari-Türetilemez 4.0 Uluslararası Lisansı](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/) ile lisanslanmıştır.

From Civilization Crisis to Utopia in Political Fiction: The Diriliş Party of Sezai Karakoç

Metin ÖZKAN^(*)

Abstract

This study discusses the possibilities and limitations of the political perspective that Sezai Karakoc advocates in his concept of civilisation. Karakoc, whose intellectual adventure is overshadowed by his poetry, has developed a systematics of ideas identified with the concept of resurrection (diriliş). A stable and consistent political line can be theoretically traced in his philosophical texts, which span years. In this way, he can be said to occupy a unique position in Turkish thought. Like many intellectuals, Karakoc was influenced by the political and social developments of the time in which he lived. He is distinguished from his contemporaries primarily by his ability to influence the period in which he lived intellectually through the line of thought he developed. Indeed, Karakoc, who presented the analysis of civilisation through the political interpretation of Islam and developed a unique state perspective with the concept of resurrection, influenced not only the political Islamism of the 20th century but also the political Islamism of Turkey and the centre-right flank in general. The thinker argues that theory not put into practice is an indicator of inadequacy and also engages in politics. With the Diriliş Party and the Yüce Diriliş Party founded under his leadership, he represents another political leadership and will hold the title of general chairman until his death. From this perspective, the study focuses on the political significance of the (Yüce) Diriliş Party on Karakoc's conceptual axis. For this purpose, the author's most influential works on politics were consulted. Likewise, the programme and statutes of the Diriliş Party and the Yüce Diriliş Party were examined, and the collections containing Karakoc's party speeches were scanned. The ultimate goal of the study is to determine the relationship between Karakoc's conception of civilisation and the state perspective. Thus, the reaction of the (Yüce) Diriliş Party in Turkish politics is analysed in light of utopian and realist insights.

Keywords: Sezai Karakoc, Resurrection Movement, Civilization, Diriliş Party, Utopia.

Original Research Article

Submission Date: 27.03.2023

Acceptance Date: 30.05.2023

^(*) Asst. Prof., Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Political Science and Public Administration.

E-mail: metin.ozkan@hbv.edu.tr

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6562-1981>

Metin Özkan, "Medeniyet Bunalımından Ütopik Bir Siyasal Kurguya: Sezai Karakoç'un Diriliş Partisi," *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, issue: 16, (May 2023): 109-125
DOI: <http://doi.org/10.32739/uskudarsbd.9.16.121>

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

Giriş

Kitapları, şiirleri ve geliştirdiği düşünsel çizgiyle Sezai Karakoç, Türkiye özelinde 20. yüzyıl siyasal İslâmcılığı, genelinde ise merkez sağ cenah üzerinde etkisi hissedilen bir konuma sahiptir. Öncülüğünde kurulan siyasal partilerde (Diriliş Partisi ve Yüce Diriliş Partisi) genel başkanlık görevini yürütmesine rağmen “güncel” tartışmalara dâhil olmayı tercih etmeyen Karakoç, farklı bir siyasal lider portresi çizer. Bu noktada büründüğü siyasal kimliğin yaşadığı dönemin siyasal ve toplumsal atmosferinden azade olmadığı hatırdadır tutulmalıdır. Nitekim yayın yönetmenliğini üstlendiği Diriliş Dergisi, dönemin atmosferinde geliştirdiği siyasal kimliğe dair ipuçları sunması bakımından dikkate değerdir.

1960-1992 yılları arasında toplam 396 sayı yayımlayan *Diriliş*'te Karakoç, “Türkiye'nin modernleşme süreci üzerinde durarak toplumsal ve bireysel krizlerin çözümü için İslâmî kaynaklara yeniden dönüşü” savunur. Döneminin diğer sağ tandanslı dergilerine karşın *Diriliş* aksiyoner olmayan, provokatif söylemlerden kaçınan ve kısır ideolojik söylemlerin cenderesine girmeyen bir duruş sergiler. Türkiye'de merkez-sağ siyasetin anti-komünizm propagandasına teslim olduğu tarihsel aralıkta *Diriliş*'in bu duruşu şüphesiz Karakoç'un karakteriyle birlikte entelektüel düzlemde şekillenen siyaset perspektifinden bağımsız değildir. Bir “siyasal lider” olarak Karakoç'u faklı kılan önemli unsurların başında ideolojik karakterini tahakkümü salık veren yorumlara kapamaması gelir. Nitekim Cemal Süreya'nın Karakoç portresini sunarken kullandığı ifadeler bunun önemli bir göstergesidir: “Öyle bir Müslüman ki Marx da bilir, Nietzsche de bilir, Rimbaud da bilir. Salvador Dali de sever. Nâzım da okur.”¹

Bu makale, fikrî yönü şairliğinin gölgesinde kalan Karakoç'un siyasal düşüncesi ekseninde (Yüce) Diriliş Partisi'nin siyaseten taşıdığı anlama odaklanmaktadır. Bu hedef doğrultusunda yazarın siyasal düşüncesini merkeze alan kitapları taranmıştır. Bununla birlikte kuruculuğunu üstlendiği ve vefatına kadar genel başkanlık sıfatını üstlendiği partilerin programları ve tüzükleri incelenmiş, parti konuşmalarının yer aldığı derlemelerden yararlanılmıştır. Çalışmada öncelikle Karakoç'un *diriliş* düşüncesinin girizgâhı olarak görülebilecek medeniyet tahlili ve ideal düzlemde ortaya koyduğu devlet perspektifi açıklığa kavuşturulacaktır. Burada hemen belirtmek gerekir ki İslâm'ın siyasal yorumundan beslenerek sunulan *diriliş* mefhumuna yönelik analitik açılımlar makalenin sınırlılıklarını aşmaktadır. Çalışmanın nihai amacı Karakoç'un medeniyet tasavvuru ile devlet perspektifi arasındaki ilişkinin tespiti üzerine kuruludur. Bu ekseninde genel olarak edebî yönüyle araştırma konusu yapılan Sezai Karakoç'un düşün dünyasında siyasetin ağırlığı analiz edilecektir. Böylelikle İslâm'ın siyasal yorumundan beslenerek Batılı siyaset paradigmasını eleştirdiği ve *diriliş* mefhumuyla kendine özgü bir siyaset/devlet perspektifi ortaya koyduğu savunulan Karakoç'un (Yüce) Diriliş Partisi özelinde Türkiye siyasetinde bulduğu karşılık tartışmaya açılacaktır.

Karakoç'un Düşün Dünyasında Medeniyet, Devlet ve Yönetim

Türkiye'deki sağ cenah üzerinde kayda değer ağırlığı bulunan Sezai Karakoç edebî kişiliği, fikrî altyapısı ve siyasetçi yönüyle beraber bütün bu unsurları şahsında bütünleştiren bir simadır.

1 Cemal Süreya, 99 Yüz: *İzdüşümler-Söz Senaryosu* (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2019), 309.

Alev Erkilet, Karakoç'un en özet şekliyle "bir nesle Batı ile hesaplaşmayı öğreten adam" olarak tanımlanabileceğini savunur.² Karakoç'un entelektüel üretiminde medeniyet, toplum, siyaset ve devlet kavramlarına odaklanan birçok eserle karşılaşılır. Abak'ın belirttiği gibi, 56 kitabının 18'i edebî niteliktedir, geri kalan 38'i ise siyasi içerikli düşünce eseridir.³ Karakoç'un yazılarının yayınlanmaya başladığı 1950'li yıllardan ölümüne kadar düşün dünyasıyla kendine özgü bir çizgi oluşturduğu kolaylıkla ifade edilebilir. Ancak edebî kişiliği çerçevesinde ortaya konan iki tespiti bu noktada hatırlamak yerinde olacaktır. Diclehan, Karakoç'u "gelenekçi perspektifi bakımından" T. S. Eliot'a; "kültürü algılama biçimi bakımından" ise Ezra Pound'a benzetir.⁴ Cemal Süreya, "çok daha yetenekli" bir Mehmet Âkif ile "dürüst" bir Necip Fâzıl görüntüsünü birleştirdiğimizde yaklaşık bir Sezai Karakoç portresi elde edebileceğimizi ileri sürer.⁵

20. yüzyıl İslâmcılık düşüncesi içinde Sezai Karakoç'un dikkat çekici bir konumu bulunur. Karakoç bir 20. yüzyıl düşünürüdür ve bilindiği üzere İngiliz siyasi tarihçi Eric Hobsbawm, 20. yüzyılı "aşırılıklar çağı" olarak isimlendirir.⁶ Bu dönem Karakoç'a göre de altüst oluşlarıyla maluldür. İnsanın kendini özgür sandığı ancak aslında köle gibi yaşadığı, özne ile nesnenin karmaşıklaştığı, insanın ve haliyle medeniyetlerin düşüşte olduğu bir dönemdir 20. yüzyıl.⁷ Karakoç, "bir çağ ki, onda ne Ortaçağın o huzurlu imanı, ne 18 ve 19 miladi asırlarının o kendine güvenen inkârı vardır." ifadelerini kullandığı 20. yüzyıla en çok yakışan kavramın "buhran" olduğu kanaatini paylaşır.⁸ Dolayısıyla düşün dünyasında medeniyet vurgusunun ilk dikkat çeken konu olması şaşırtıcı değildir. Can'a göre dönemin medeniyet tartışmalarına özgün bir yaklaşım sunan Karakoç'un perspektifi, diğer kurgular için tashih niteliği taşımakla birlikte kavramı aslı anlamına döndürme çabası olarak okunabilir.⁹

Karakoç için medeniyet, bir milletin tarih ve kültürünü kapsar. Bu anlamda kültür ve medeniyetin birbirinden ayrı düşünülemeyeceğini ileri sürer. Medeniyet olmaksızın millet, kültür olmaksızın da medeniyet teşekkül edemez.¹⁰ Erol'a göre Batı paradigmasına tam da burada bir karşı duruş sergilenmiş olur.¹¹ Nitekim Karakoç, bugün bunalım içerisinde gördüğü medeniyeti Batılı paradigmaların ilerleme-gerileme dikotomisi bağlamında çözümlemeyebilir. Duran'a göre İslâm'ın ilk kaynağına referansla hem geleneği korumayı hem de modernleşme ihtiyacını karşılamayı amaçlayan Karakoç, bunu yaparken tarihiyle öykünen bir muhafazakârlık

2 Alev Erkilet, "Modern Türkiye'de Doğu Düşüncesine Yaklaşımlar" *Modern Türkiye'de Siyasî Düşünce Cilt 9: Dönemler ve Zihniyetler* içinde, ed. Ömer Laçiner (İstanbul: İletişim, 2009), 1071.

3 Şaban Abak, "Sezai Karakoç'ta Devlet Fikri ve 'Yüce Devlet' İdeali" *Uluslararası Sezai Karakoç Sempozyumu Bildirileri* içinde, ed. Kemal Timur (Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, 2014), 225.

4 Şakir Diclehan, *Sanat ve Düşünce Dünyasında Sezai Karakoç* (İstanbul: Dicle Yayıncılık, 2018), 16.

5 Süreya, 99 Yüz, 308.

6 Eric Hobsbawm, *20. Yüzyıl 1914-1991: Aşırılıklar Çağı* çev. Yavuz Alogan, (İstanbul: Sarmal Yayınevi, 1996), 18.

7 Sezai Karakoç, *Dirilişin Çevresinde* (İstanbul: Diriliş Yayınları, 2009), 32.

8 Karakoç, *Dirilişin Çevresinde*, 44.

9 Hamit Can, "Siyasal Bir Tasarım Olarak Diriliş Partisi", *Hece Dergisi* 73 (2003): 467-470.

10 Sezai Karakoç, *Çıkış Yolu III: Kutlu Millet Gerçeği* (İstanbul: Diriliş Yayınları, 2013), 19.

11 Murat Erol, "Geleniğin Dirilişi: Bir Fikir Adamı Olarak Sezai Karakoç", *TYB Akademi* 3(7), (2013): 120.

üretmekten ziyade İslâm medeniyetinin yaratıcılığını açığa çıkarmaya yönelik bir düşünsel perspektif geliştirir.¹² Karakoç'un bu kapsamlı medeniyet tanımı ile *Düşünceler I: Kavramlar* isimli kitabında karşılaşılar:

“Medeniyet, insanoğlunun, asıl amacını gerçekleştirme çalışmalarından, ona varma arayışlarından, onu bulmuşsa kaybetmeme çabasından, onu süsleyip püslemesinden, o yöndeki duygularını ve düşüncelerini ifade etme isteğinden doğan, kaynaklanan ve beslenen niyet ve faaliyetlerinin, teori ve pratiğinin, tasarımı ve eserlerinin, reel ve potansiyel güçlerinin tümüdür.”¹³

Bugün medeniyetin bunalım içerisinde olduğu tespitini yapan Karakoç'a göre mevcut kriz siyasi ya da ekonomik temelli değil, kelimenin tam anlamıyla “ruh”, yani “teolojik” kökenlidir. Bu bağlamda bunalımın çözümü toplumlara dair yeni açılım ve tezlerle inşa edilecek bir medeniyet perspektifiyle başlayabilir. Batılı toplum öğretilerinin işlevini yitirdiğini ileri süren Karakoç'un medeniyet tasavvuru üç temel ilkeye dayanır. Bunlardan birincisi, bilimsel gerçekliği temsil eden “doğruluk ideası”; ikincisi, ahlâki merkeze alan “iyilik ideali” ve üçüncüsü ise sanatın alanına giren “güzellik arayışı”dır.¹⁴ Kılıç'ın ifadesiyle Karakoç'un medeniyet tasavvuru, “diriliş nezdinde var olmak ve yok olmak dikotomisi ya da *med* ve *cezri* karşısında üçüncü bir yol olarak bizi karşılar. Çünkü ona göre bozulmuş, çöküş, yıkılış hiçliğe yani *cezre* gidişe, doğuş, büyüyüş ve yükseliş gibi kelimeler ise varoluş ve açılımları yönündeki *med* hadisesine tekabül eder. Diriliş ise hiçleşmeye giden yönelimi yeniden varoluşa devşiren yeni bir yoldur.”¹⁵

Yitik Cennet isimli eserinde Karakoç, medeniyet(ler)in “düşüğünü” ve insanların tabir-i caizse “cenneti yitirdiklerini” iddia eder. Deneyimlenen kriz halini insan ile Tanrı (metafizik) arasındaki bağların koparılması üzerinden temellendirir. İnsanların, toplumların ve dolayısıyla medeniyetlerin içerisinde bulunduğu kriz, bunalım ve buhran halini tersine çevirebilecek gerçek ise *diriliş* olacaktır.¹⁶ Karataş'a göre, temel dinamiği İslâm'dan hareket eden diriliş kavramı ve düşüncesi kendine özgü bir ekoldür.¹⁷ Nitekim Karakoç, diriliş kavramının uyanış ve yeniden doğuş gibi terimlere yakın anlamlar çağrıştırmasına rağmen aralarındaki belirgin farklara işaret eder. Dirilişi, insanın “kendi şuuru”na erişerek çağın buhranlarından kurtulması için bir reçete olarak sunar. Bu noktada deneyimlenen buhran çağının fark edilmesini uyanış kavramı karşılar. Uyanışın dirilişi doğurabileceğini ve fakat kurtuluş için en önemli faktörün diriliş olduğunu belirtir. Yeniden doğuş kavramı da zihinsel bağlamda yeni gelişmeleri doğuran Rönesans'ı kavramsallaştırmak için kullanılır. Kendi ifadelerine başvurulursa, “Yeniden doğuş

12 Burhaneddin Duran, “Türkiye İslâmcılığında Medeniyet Söylemi ve Sezai Karakoç Düşüncesi” *Türkiye’de İslâmcılık Düşüncesi ve Hareketi Sempozyum Tebliğleri* içinde, ed. İsmail Kara ve Asım Öz (İstanbul: Zeytinburnu Belediyesi Yayınları, 2013), 293.

13 Sezai Karakoç, *Düşünceler I: Kavramlar* (İstanbul: Diriliş Yayınları, 2015), 9.

14 Sezai Karakoç, *Çıkış Yolu I: Ülkemizin Geleceği* (İstanbul: Diriliş Yayınları, 2012), 87.

15 Emrullah Kılıç, “Yitik Cennet: Ütopya mı Gerçek mi? Düşüştür Dirilişe Sezai Karakoç'ta Medeniyet Meselesi”, *Eskiye* 47, (2022): 523.

16 Sezai Karakoç, *Yitik Cennet* (İstanbul: Diriliş Yayınları, 2021), 10-12.

17 Turan Karataş, *Doğu'nun Yedinci Oğlu Sezai Karakoç* (İstanbul: Kaknüs Yayınları, 1998), 128.

bir medeniyetin, başka bir etki altına girmeden, kendi kendine sönme durumundan, kendini tazeleme işidir. Diriliş ise bir medeniyetin başka bir medeniyetin etkisiyle asimile edilecek bir duruma gelmişken tekrar ayağa kalkması ve kurtulması demektir.”¹⁸

İnsanlığın düşüşüne sahne olan medeniyet tarihinin paradigmatik gelişmelerini üç döneme ayıran Karakoç, anatomik bir yaklaşımla bu dönemler incelenirse, çağın buhranlarını değerlendirme konusunun açıklığa kavuşacağını ileri sürer. Karakoç’un “zulüm sanatları devri” niteliğini tercih ettiği medeniyetin *birinci dönemi*, gayri insanî kuralların ve ilahlaştırılmış yöneticilerin hüküm sürdüğü bir anlam bütünlüğüne sahiptir. Nemrut ve benzerlerinin tanrılık iddia ettikleri, Mısır Firavunlarının putlaştırıldıkları yönetimlere işaret eden birinci dönem, Antik Yunan’da Sokrates’in eleştirdiği mitoloji temelli değer yargılarının “donuk kütle” altında ezilen insanların “mutsuzluk çağı” olarak tarihe geçer. Katı toplumsal tabakalaşma ile efendiköle ilişkisini açığa çıkaran bu süreçte hakikatin yerini batıl inanç, aklın yerini kesin hükümler, sağduyunun yerini sapkınlıklar, ruh ve özün yerini biçim, sevginin yerini zulüm ve kısaca iyiliğin yerini kötülük almıştır. İnsanlığın maddî, manevî, zihni ve ruhsal olarak karşısında bulunduğu karanlık levhadan sefalet, cehalet ve dalalet yansır. Karakoç’un “katı dönem” olarak isimlendirdiği bu dönem peygamberler ve vahiy aracılığıyla bir dönüşüm evresine girecektir.¹⁹

Medeniyet tarihinin *ikinci döneminde* insanlığa dair tabloda kırılmalar yaşanır ve görüntü ağır ağır değişmeye başlar. Karakoç’a göre bu dönemde, “kehanetler, felaket ağıtları ve metafizik tehditler kaskatı donan zulüm tabakasını delmeye çalışsa da, dev karanlığın hortumu tarafından çoğu kez yutulur. Bu kez, ona karşı kin ve başkaldırılar başlar.” Fakat bu girişimler de sonuçsuz kalacaktır. Karakoç’un “bunalım dönemi” ifadesini kullandığı ikinci dönemin genel mizaç çizgisi duygu karmaşasını bünyesinde barındıran bir tutarsızlıktır. Uzun erimli çözümlerden kaçınılırken kısa erimli, günlük çözümlerin peşinde sürüklenme tercih edilir. Bu bağlamda da yüzyıllar içinde oluşan kurumlar önce amaçlarını, sonra da anlamlarını yitirirler. Karakoç, böylesi bir tutarsızlık ortamında değerli düşüncelerin ve gerçek çözümlerin ilerleyemeyeceğini, gelişemeyeceğini ve büyüyemeyeceği savunur.²⁰

Karakoç’un zihin dünyasında medeniyet tarihinin üçüncü dönemi “yeniden oluş” anlamı taşır. Bu süreçte insanlığın bunalımlarına yönelik düşün perspektifi boyut değiştirir ve çözüm(ler) için hakikate varılmaya çalışılır. İlk onarım, metafizik planda gerçekleşecek ve böylelikle ruhun aldığı en temel yaralar sarılabilecektir. Akabinde zihin ve davranış kalıplarının dönüşmeye başladığı görülecektir. Karakoç’a göre insanın asıl özünün arandığı bir sorgulamanın karşılığı olarak “yeniden oluş” aslında *diriliş dönemi*dir.²¹ Bu çerçevede sosyolojik perspektiften medeniyet tarihini ele alan Karakoç, modern insanın; bunalım döneminin sonunda, diriliş döneminin başlangıcında olduğu tespitini argümente ederek savunur.

Yukarıda kısaca betimlenen üç dönemli medeniyet analizi, Karakoç’un *diriliş* hareketine yönelik kurguladığı tarihsel sosyolojik bir okumaya işaret eder. Bu eksende ütöpik niteliğiyle

18 Sezai Karakoç, *Günlük Yazılar II: Sütun* (İstanbul: Diriliş Yayınları, 2016), 452-457.

19 Sezai Karakoç, *Diriliş Muştusu* (İstanbul: Diriliş Yayınları, 2021), 109-110.

20 Karakoç, *Diriliş Muştusu*, 111.

21 A.g.e., 113.

dirilişin yeni bir medeniyet tezi sunduğu ifade edilebilir. Kılıç'ın aktardığı gibi düşmüş olan toplumu yeniden ayağa kaldırma projesini temsil eden *diriliş* ve buna bağlı olarak inşa edilecek medeniyet, herhangi bir görüşün antitezi ya da sentezi değildir.²² Karakoç'un cümleleriyle belirtmek gerekirse, *diriliş* "yenilenerek tekrarı; tarihte diriliş, geçmişten hız ve güç alarak, anılara ve özlemlere dayanarak, realiteyi de gözden kaçırmayarak yeni bir tarihi-sosyolojik yapı oluşturmayı; metafizik planda ise bir cezalandırmanın bitişi, yeni bir mükâfatlandırmanın başlayışı perspektifi içinde, yeni bir dinamizme kavuşmayı ifade eder."²³

Karakoç'un *diriliş* kavramsallaştırmasından hareket eden medeniyet tezinin tecessüm edeceği habitat ise devlettir. Nitekim eserlerinin geneline sindiği görülen medeniyet tahlili devlet tasavvuruyla yakından ilintilidir. Ona göre genel anlamıyla medeniyet, bütün insanlığa hitap eden tarihsel bir gerçekliktir. İnsanlığa bakan tarafıyla medeniyet sadece fiziksel ihtiyaçlara indirgenemez. Çünkü manevi, ahlâki, kültürel ve metafizik anlam bütünlüğüne haizdir. Dolayısıyla medeniyet kavramsallaştırması insanı her boyutuyla ele alır.²⁴ Bu noktada Karadeniz'in belirttiği gibi, Karakoç'un düşün dünyasında medeniyet kavramsallaştırması ile İslâm arasında kurduğu ilişki hatırdâ tutulmalıdır. Böylelikle devlet kurgusu daha anlaşılır hale gelecektir.²⁵ Devletlerin yıkılabileceğini ancak medeniyetlerin "bir şekilde" sürerliğini koruduğunu savunan Karakoç'a göre devlet, "medeniyetin büyük dayanağı ve devamlılığının garantörü iken medeniyet de devletin varoluş sebebi ve yaşama gücüdür." Bu kontekste devlet ile medeniyeti hem özdeşleştirmek hem de birbirinden ayırmak mümkün değildir. Kendi ifadesiyle "devlet İslâm medeniyetinin büyük dayanağı, desteği, eşsiz meyvesi ve devamının en büyük garantisi, medeniyet de devletin varoluş sebebi, hikmet kaynağı, yaşama kuvveti, üzerine oturduğu kaidedir."²⁶

"İdeal" insan ve toplum arayışındaki bütün teorik açılımlara benzer şekilde, Türk-İslâm siyasal kültüründe de "ideal arzusu"nun dayandığı başat unsur olarak devlete işaret edilir. Karakoç'un devlet perspektifi bağlamında altı çizilmesi gereken noktaların belki en önemlisi bu kurguda yatar. Toplumsallığın bir sonucu olarak devletin varlığı hem zarurî hem de önemlidir ve fakat insanı siyasal düzlemde "kendi şuuru" ile var kılmaya hususunda sadece bir araçtır. Kavramsal bağlamda toplum, medeniyet ve devlet arasında serimlenen ilişkinin ortaya çıkaracağı analitik yorum "toplum kültürü, kültür medeniyeti, medeniyet milleti, millet ise devleti meydana getirir"²⁷ şeklinde olsa da bu gelişim çizgisinde arayışa sahne olan devlet her şeyden önce erdemliliğe vurgu yapan bir ideal devlettir.

"İdeal devlet" tasarımları siyasal düşünceler tarihindeki kadim tartışma konuları arasında yer alır. İdeal devletin anlamı, işlevi ve yönetim perspektifi gibi teorik açılımlar üzerinde birçok

22 Kılıç, "Yitik Cennet: Ütopya mı Gerçek mi?", 523.

23 Sezai Karakoç, *Fizikötesi Açısından Ufuklar ve Daha Ötesi I: Perde Devrildiği An* (İstanbul: Diriliş Yayınları, 2008), 60.

24 Karakoç, *Düşünceler I: Kavramlar*, 7.

25 İrfan Karadeniz, "Sezai Karakoç'ta Toplum, Millet ve Devlet Kavramları" (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, 2017), 94.

26 Karakoç, *Fizikötesi Açısından Ufuklar ve Daha Ötesi I*, 87.

27 Karakoç, *Çıkış Yolu III*, 18-19.

filozof ve düşünürün izi bulunur. Kılıç'a göre Karakoç'un ideal devlet tasavvuru erdemlere dayalı bir siyasal düzenden hareket eder ve aracın amaca dönüştürülmediği ya da ilahlaştırılmadığı, toplumu önceleyen bir yönetimi vurgular.²⁸ Bu noktada *diriliş* aksiyomundan beklenen, mutlak olarak gerçekleşmesi ütopyik görünen ideal devleti kurma gayretini açığa çıkarmasıdır. Anlaşılabacağı üzere Karakoç'un *diriliş* aksiyomu ile erdemlere dayalı ideal devlet tasavvuru birbiriyile doğrudan bağlantılıdır. Bununla birlikte mütefekkiye göre insanlığın "kurtuluşu" için tek bir medeniyet ekseninde ideal devleti tam anlamıyla oluşturmak mevcut koşullar altında mümkün değildir ya da şimdilik bir ütopya olabilir.²⁹

Belirtmek gerekir ki Karakoç'un ideal devlet tasavvuru İslâm'ı referans alır. Bilindiği üzere "İslâm Devleti" kavramsallaştırması Hz. Peygamber tarafından kurulan ve dört halifenin de devam ettirdiği yönetsel sistemi imler. Karakoç'a göre ana hatları Kur'an'da çizilerek değişen şartlar altında teferruatları insanlara bırakılan ve Hz. Peygamber ile dört halifenin pratiğe aktardığı yönetim perspektifi ideal bir devlet düzeni sunar. Ancak İslâm'ın yayılma hızıyla birlikte ideal düzen hanedanlığa dönüşür. Bu kontekste *diriliş* kavramsallaştırması ilerleyen satırlarda görüleceği gibi ayrı bir önem kazanır. İslâm'ı "insan, aile, toplum ve devlet hakkında hükümler getiren bir din" şeklinde tanımlayan Karakoç, Kur'an'ın, şekil bakımından katı bir devlet rejimi sunmadığını ileri sürer. Çünkü İslâm, devlet yönetiminin zamanla değişecek yönlerini ayrıntılı bir şekilde tespit etmez; bunun yerine toplumun ve devletin takip etmesi gereken ilkeleri belirler. Dolayısıyla örf ve gelenekler devlet rejiminin biçimlenmesinde belirleyici konumdadır.³⁰

Karakoç, devlet yönetiminde rejimlerin sonra geldiğini, önceliğin öz olduğunu düşünür. Rejimlerin devlet işleyişine etkisini iki metafor üzerinden anlatır. Birinci metaforda devleti bardağa, rejimi ise suya benzetir. Su temiz olursa bardak da fonksiyonunu icra eder. Ama su pis olursa bardağın temiz kalması beklenemez. İkinci metaforda devlet motorla, rejim ise yakıtla özdeşleştirilir. Yakıt temizse motor fonksiyonunu yerine getirebilir. Tersinden düşünülecek olunursa, yakıt bozuksa motorun çalışması mümkün değildir.³¹ Görüldüğü üzere Karakoç, fonksiyonel bir araç olarak devleti rejimin işlevselliğiyle ilişkilendirmektedir. Bununla beraber yönetsel bozukluğun tek sebebinin rejim olduğunu fikrini benimsemez. Ayrıca devlet kurum ve müesseselerini yönetsel bozukluklar konusunda etkili birer faktör olarak görür.³² Bu ekseninde ideal yönetim düzenini tekrar ortaya çıkaracak "diriliş" devletinin bünyesinde barındırdığı "biat" kültürüyle modern demokrasilerden daha üstün görülebilecek özelliklere sahip olduğunu iddia eder:

"Demokrasinin ana müessesesi olan 'parlamentar sistem', İslâm'daki 'şura sistemi' ile benzerlik taşısa bile aralarında birçok farklılık vardır. Demokraside halk iradesi başlangıç olarak, sebep olarak vardır, İslâm'daysa sonuç olarak. Demokraside prensip olarak

28 Kılıç, "Yitik Cennet: Ütopya mı Gerçek mi?", 533.

29 Sezai Karakoç, *Diriliş Neslinin Amentüsü* (İstanbul: Diriliş Yayınları, 2016), 45.

30 Sezai Karakoç, *Düşünceler II: Kurumlar* (İstanbul: Diriliş Yayınları, 2011), 9-10.

31 Sezai Karakoç, *Çıkış Yolu II: Medeniyetimizin Dirilişi* (İstanbul: Diriliş Yayınları, 2015), 101.

32 Karadeniz, "Sezai Karakoç'ta Toplum, Millet ve Devlet Kavramları", 100.

kontrol eden merci halktır ve kontrol orada biter, İslâm'daysa halk da kontrol edilir; çünkü: demokraside halk başlarını seçer sadece; İslâmlıktaysa halk başkanını seçtiği gibi, başkan da halkı seçer. Yani, batı demokrasilerinde aşağıdan yukarıya tek yönlü bir hareket olduğu halde, İslâm'da aşağıdan yukarıya, yukarıdan aşağıya doğru gelişen çift katlı bir hareket, çift katlı bir demokrasi vardır. Demokraside düşünülmesi çok mümkün 'aleladedler hâkimiyeti' yerine İslâm'da, ruhi değerleriyle seçkin ve üstün olan kişilerin devlette tesirini arttıran ve sistemleştiren 'biat' müessesesi vardır.³³

Karakoç'a göre modern dönemdeki demokrasiler, toplumsal çıkarlara hizmet eden yönetim ilkelerini uygulayıp uygulamamaları bakımından ikiye ayrılırlar. Bu ilkeleri teoride bırakmayıp toplumsal hayata yansıtılabilen yönetimler iyi demokrasilerdir. Buna karşılık toplumsal çıkarlara hizmet etmesi beklenen ilkeleri teoriden pratiğe dönüştür(e)meyen ve haliyle oligarşi ile diktatörlüğe kapı aralayan yönetimler ise kötü demokrasilerdir. Karakoç, Platon'un ideal devletinde demokrasiyi "iyi rejimler" arasında göstermemesinin sebebini, demokrasinin potansiyel olarak oligarşiyi ve diktatörlüğü ortaya çıkaran kapasitesine bağlar.³⁴ I. ve II. Dünya Savaşları'nın akabinde mutlak iktidar yapılarıyla dikkat çeken krallıkların yıkılıp yerlerine demokratik yönetimlerin yükselmesi insanî değerlerin gözetilmesi bakımından bir ilerlemeye işaret eder. Dolayısıyla demokratik yönetimler; mutlak monarşi ve diktatörlük karşısında öncelenirler. Ve fakat modern siyaset paradigması içinde örneğin ekonomik güce sahip kesimlerin belirleyiciliği ve hükümet politikalarını yönlendirebilme kapasiteleri demokrasinin "tehlikeli pencerelere" sahip olduğunu gösterir. Anlaşılacağı üzere Karakoç, tehlikeli pencereleri imleyen oligarşi ve diktatörlüğe kayabilecek boyutlardan hareketle demokrasiyi ideal devletin yönetim biçimi olarak kabul etmeyecektir.³⁵

Karakoç'a göre insanlar, Batılı toplum öğretilerinde karşılaştığı gibi zaruretten dolayı bir arada değildirlir. İnsanların sahip olduğu ruha benzer şekilde milletler de bir ruha sahiptir ve toplumsallaşma buna ilişkin inançlar gereği ortaya çıkar. Tan'ın ifadesiyle Karakoç'un İslâm'dan beslenen toplum perspektifi "kabul edileceği üzere doğuştan gelen farklılıklara şüphe olmadığını lakin bu farklılıkların birer zenginlik anlayışı algısı içerisinde değerlendirilmesi gerektiğini, güçlünün güçsüzü ezmediği, sömürmeye yer olmayan, sınıflaşma ve tabakalaşmanın reddedildiği, üstünlük anlayışını maddi ve fiziki üstünlüklerden ziyade erdem ve tanrı buyruklarına ne derece uyulduğuyla ölçen" bir kavramsallaştırma üzerine kuruludur.³⁶ Devlet yönetiminde bilgiyi, idealizmi ve erdemliliği vurgulayan bu kavramsallaştırmanın akıllara getireceği soru açıktır: İdeal devlette yöneticiler hangi vasıflara sahip olmalıdır?

Batı siyaset paradigmasını millî irade nosyonu altında insanları birer sayıya indirgemesi, siyasal iktidar gücünü ilahlaştırması ve metafiziği putlaştırması gibi argümanlarla eleştiren Karakoç'a göre devlet yöneticileri diploma ya da tecrübe ile belirlenemez. Zira tarihsel süreç

33 Sezai Karakoç, *Günlük Yazılar I: Farklar* (İstanbul: Diriliş Yayınları, 2014), 71-72.

34 Karakoç, *Günlük Yazılar I*, 70.

35 Karakoç, *Düşünceler II*, 12-13.

36 Rıdvan Tan, "Siyaset ve Ütopya: Sezai Karakoç'un Diriliş Kavramı Üzerine Bir Değerlendirme" (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muş Alparslan Üniversitesi, 2021), 100.

takip edildiğinde bilgiye, idealizme ve erdemlere sahip olmayan yöneticilerin tecrübeden de yeterli ölçüde istifade etmediği görülecektir. Bu bağlamda devlet başkanlığının önemini vurgulayarak konunun mutedil bir bakış açısıyla değerlendirilmesi gerektiğinin altını çizer. Antik dönemden itibaren geliştirilen siyaset perspektifinin devlet yöneticilerini mutlaklaştırdığını ve ilaha dönüştürdüğünü savunur.³⁷ Dolayısıyla medeniyet tarihi iyi ve kötü devlet başkanlarının politikaları ekseninde de değerlendirilebilir. Karakoç için devlet başkanlığı toplumlar açısından önemi inkâr edilemez bir gerçektir: İdeal düzlemde devlet başkanlığı bir ülkenin bütün toplumsal olaylarından, iç ve dış siyaseti ile ekonomik kararlarından nihai derecede sorumlu olan “kurum”dur. Ayrıca toplumun uluslararası arenada temsilciliğini üstlenen bir “makam” ve milli bir “sembol”dür.³⁸

Toplumsal sorumluluklar bağlamında devlet başkanı ile aydınlar arasında doğrudan bir ilişki kurgulayan Karakoç, devlet yönetiminin hem milli ruhu yansıtması hem de aydınlar tarafından çizilen politik açılımları takip etmesi gerektiğinin üzerinde durur. Bu noktada devlet başkanının gerçek başarısı devletin güçlenmesi ve *dirilişi* için milli ruhu yansıtan bilgili, idealist ve erdemli bir kadroyu kurmaktır. Böyle bir kadronun yokluğu, özellikle toplumun deneyimlediği kriz/bunalım dönemlerinde devletin geriye dönüşü olmayacak şekilde güç kaybetmesine sebebiyet verecektir. Çünkü aydın kadronun, devlet başkanı ile halk arasındaki irtibatı sağlama hususunda rolü kritiktir.³⁹ Son kertede “amel edilmeyen ilim, pratiği yapılmamış teori ya da eyleme dönüşmeyen düşünce”nin bir eksiklik göstergesi olduğunu savunan⁴⁰ Karakoç’un uzun yıllara yayılan entelektüel üretimi temelinde yükselen *diriliş* hareketini gerçekleştirecek bu aydın kadroyu aramak üzere siyasete dâhil olması şartırtıcı görünmeyecektir.

***Diriliş* Rotasında Son Halka: Ütopya ile Realite Arasında (Yüce) *Diriliş* Partisi**

Siyaset teorisi literatürünün gösterdiği üzere siyaset, öncelikle toplumsal ilişkileri düzenleme hususunda yönetim pratiklerine meşruiyet kazandıran ve nihai olarak devlet yönetimine dair bir kavram ve olgudur. Siyasetin doğasına yönelik ipuçları sunan bu özellikler belirli bir insan tasavvuru ekseninde anlam kazanır. Teorik düzlemde “ideal” insan ve toplum perspektifleri sadece insan doğasını konumlandırmakla ilişkili değildirler. Zira belirli bir zaman ve mekân algısı içinde ele alınan insanın toplumla, doğayla ve teolojiyle kurduğu etkileşim bütününde siyasetin izlerine rastlanılır. Modernite temelinde Aydınlanma Çağı’nın kaynaklık ettiği bu siyasal kurgu Karakoç’un romantizm ile kurduğu dirsek temasını göstermesi bakımından dikkate değerdir. Romantiklerin Aydınlanma karşısındaki protest tavırlarına benzer şekilde Karakoç, insan ile siyaset arasındaki çarpık ilişkinin müsebbibi olarak moderniteye işaret eder. Modern siyasete yönelttiği eleştiriler modernitenin ortaya çıkardığı insan, doğa ve teoloji yorumlarından beslenir. Bu minvalde tespiti nettir: Aydınlanma Çağı’ndan bu yana deneyimlenen siyasal

37 Karakoç, *Sütun*, 591.

38 Karakoç, *Düşünceler II*, 7-8.

39 Karakoç, *Sütun*, 460-461.

40 A.g.e., 534.

kuşu içinde insanlık değeri kaybedilmiş, bunalım ortamında medeniyet düşmüş ve *diriliş* gerekli hale gelmiştir.⁴¹

Sezai Karakoç'un *Diriliş* tasavvuru, ütöpik karakteriyle ön plana çıkmasına rağmen bu nitelemeyi bünyesinde barındırdığı argümanlarla örtbas edebilecek bir anlam bütünlüğüne sahiptir. *Diriliş*'in sunduğu ideal siyasal düzen derinlemesine bir okumaya tâbi tutulduğunda bu tasavvuru bir medeniyet tezi olarak da görmek mümkün hale gelir. Nitekim Karakoç, dünya siyasetini, medeniyet perspektifinden değerlendirir. Bununla birlikte 30 yıllık entelektüel birikimden beslenen *Diriliş*'in siyasal parti hüviyetiyle kurumsallaşma çabası yukarıdaki tespiti destekler mahiyettedir.

26 Mart 1990 tarihinde Sezai Karakoç, "güller açan ağaç" amblemiyle Diriliş Partisi'ni (DİRİ-P) kurar ve "fikir kulübü" yaftası ile "oyları bölme" suçlaması arasında resmî olarak siyasete atılır.⁴² Ancak Siyasi Partiler Kanunu gereğince Türkiye'deki toplam il sayısının yarısında örgütlenmesini tamamlayamama ve iki genel seçime üst üste katılma yeterliğine ulaşamama gerekçeleriyle 18 Şubat 1997 tarihinde kapatılır.⁴³ 10 yıllık bir aranın akabinde 16 Nisan 2007 tarihinde parti isminde küçük bir güncelleme yapılarak Yüce Diriliş Partisi (YÜCE DİRİ-P) kurulur. Sembol olarak ise "dolunay, güller açmış ağaç ve yol" belirlenir. Parti'nin genel başkanlığını vefatına kadar Sezai Karakoç üstlenir. Parti'nin amacını, teşkilatlanmasını ve işleyişini açıklayan tüzük⁴⁴ 9 bölümden oluşur. Parti'nin amacı ve bu amaç doğrultusunda izleyeceği siyaset ise parti programının 2. maddesinde şu şekilde sunulur:

"Yüce Diriliş Partisi, toplumun bağrından doğmuş olma şuru içinde, iç ve dış tarihi-sosyolojik şartları göz önünde tutmayı ihmal etmeksizin, ülkemiz ve milletimizin, mânen ve maddeten, en iyi, en doğru, en güzel ve en yüce bir güç ve seviyeye ermesi, kimliğinin, bağımsızlığının, bütünlüğünün ve tüm haklarının tam anlamıyla korunması, böylece bugünün ve yarının güvence altına alınması, insanlığa katkısının, geçmişte olduğu gibi, günümüzde ve gelecekte hiçbir ülkeninkinden geri kalmamak üzere, en yüksek dereceye çıkarılması amacını taşıyan, bu amaca varmak için kişilerin haklarını en geniş kapsamıyla tanımının ve gelişmelerini sağlamanın mutlak gereğine ve önemine inanan, daima gerçeğe değer vermeyi ilke edinen, bilime dayalı düşünceler çerçevesinde ilerlemeyi metot bilen siyasî bir kuruluştur."⁴⁵

Yüce Diriliş Partisi'nin 153 maddelik *programı* giriş, gerekçe ve sonsöz ile birlikte 16 alt başlığın yer aldığı kapsamlı bir metindir. Karakoç, Parti'nin öncelikli hedefinin aydınları bir araya getirmek olduğunu belirtir: "... siyaset için siyaset veya zanaatkarlık haline gelmiş siyaset için değil, güncel siyaset için değil, milletimizin yeniden dirilişi, aydın kadronun derlenip toparlanması, bir araya gelmesi için çalışılmıştı ve çalışılacaktır."⁴⁶ Durmaz'ın aktardığı üzere

41 Sezai Karakoç, *İnsanlığın Dirilişi* (İstanbul: Diriliş Yayınları, 2017), 16-19.

42 Ruşen Çakır, *Ayet ve Slogan* (İstanbul: Metis Yayınları, 2014), 240.

43 Can, "Siyasal Bir Tasarım Olarak Diriliş Partisi", 467.

44 Bkz. <http://yucedirilis.org.tr/parti-tuzugu/>

45 Bkz. <http://yucedirilis.org.tr/parti-programi/>

46 Karakoç, *Çıkış Yolu I*, 119.

Yüce Diriliş Partisi programının ilk maddesi “ana ilkemiz, hakikattir” der. Bilimin hakikate götüren temel araç olarak tanımlanması (madde 2), toplumsal barış için aydınlarla halkın kaynaşması hedefi (madde 4), genel amacın hakikat, adalet ve fazilet olarak tanımlanması (madde 5), “maddi” kalkınmanın temeline “manevi” kalkınmanın konulması (madde 6), ihtilal, devrim gibi tepeden inme yolların tümüyle reddedilmesi (madde 7), devletin iyiliği destekleme, kötülüğü engelleme, milli birliği sağlama, kişisel hakları koruma hususlarındaki merkeziliği (madde 11-14), tüm yurttaşların eşit oluşu (madde 15) gibi unsurlar ilke ve amaçları belirtmesi açısından dikkate değerdir. Programın diğer bölümlerinde ise başkanlık sistemi ile kuvvetler ayrılığının birlikteliği (madde 16-17), seçim barajının kaldırılması (madde 26), kapitalist ve komünist devlet tipolojilerinin reddedilmesi (madde 30) gibi konular işlenir.⁴⁷

Yukarıda alıntılanan *program* maddelerinden de açık bir şekilde anlaşılacağı gibi Karakoç, Partisi’ni kendi ütopyik siyaset kurgusunu realiteye dönüştürmek için ilan etmiştir. Nitekim “1990 yılına kadar, dünya görüşümü, çıkardığım dergi, gazete ve kitaplarımla anlatmaya çalıştım. O yıl düşüncelerimizi topluma daha çok yaymak, doğrudan topluma ulaşmak ve mümkün olursa, aydınları yeni bir atılıma hazırlayarak, ülke yönetimine katmak için Diriliş Partisi’ni kurmuştuk” ifadesi, Parti’yi bir “amaçtan ziyade, amaca ulaşmak için araç” olarak gördüğünü imler.⁴⁸ Tan’ın aktardığı gibi Karakoç, 14 Mart 2015 tarihli konuşmasında hangi saiklerle siyasal parti kurduğunu net biçimde ortaya koyar. “Siyaseti siyaset için ya da menfaat amaçlı yapmayacaklarını; kalıcı düzeni tesis etmek ve hakikate ulaşmak için kullanacaklarını” ifade eder. “Mevcut siyasal partilerin gününbirlik menfaatlerin peşinde olduklarını, buna karşılık kendilerinin dünya siyasetini biçimlendirecek dirilişin peşinde olduklarını” ekler.⁴⁹

Karakoç, 9 Mayıs 2015 tarihli bir diğer konuşmasında, edebî yönüne vurgu yapılarak, edebiyat alanı dışına çıkıp siyasal parti kurmasına yönelik eleştirilere maruz kaldığından yakını. Karakoç’a göre bu eleştirilerin sahipleri meselenin özünü kavrayamamıştır.⁵⁰ Çünkü düşünce, teori ve hareket bir bütünlük içerisinde parçalanamaz niteliktedir. Birini diğerinden ayırmak mümkün değildir. Mütefekkir, günümüz medeniyetlerinin bir bunalım içerisinde bulunduğu inandığından, bu krizleri bertaraf etmeyi kendine ve *diriliş* nesline bir sorumluluk olarak yükler. Bu çerçevede fikri ve siyasi düzlemde farklı sahalarda yer alan aydınları birlikte hareket etmeye, bunu başaramadıkları durumlarda ise birbirlerine engel teşkil etmemeye davet eder. Son olarak 6 Eylül 2019 tarihli konuşması ise siyasete atılmasına yönelik motivasyonu sunması bakımından dikkate değerdir:

“Şimdiye kadar hep yöneticilerden bekledik. Hayır, onlardan beklememek lazım. Aydınlar hareketi çoğalıp büyüyüp hepsini kapsaması lazım. Bu partiyi, Yüce Diriliş Partisi’ni benim şahsımın partisi olarak düşünmeyin. İnsanlar fanidir, yaşımızı almış durumdayız. Her an gidebilirim. Ama bu sizin partinizdir. Parti olarak düşünmeyin.

47 İbrahim Durmaz, “Sezai Karakoç’un Siyasi Düşüncesi” (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, 2022), 153.

48 Karakoç, *Çıkış Yolu I*, 11.

49 Tan, “Siyaset ve Ütopya: Sezai Karakoç’un Diriliş Kavramı Üzerine Bir Değerlendirme”, 43.

50 akt. A.g.e., 44.

Bu İslâm hareketidir. İslâm'ın diriliş hareketidir. Dört kavrama dayanır (İslâm Birliği, İslâm Milleti, İslâm Medeniyeti, Diriliş kavramı) öbür hareketler bu kavramlardan mahrumdurlar. Biz de bu partiyi bu amaçla kurduk. Maksat parti değil, günlük siyaset değil. Amacımız İslâm âleminin dirilişidir. Hareketidir. Bu harekete sahip çıkın, büyütün geliştirin. Siyasetçiler size tâbi olacaktır. Yoksa hiçbir gücünüz olmazsa siyasetçi sizi okşar fakat hiçbir zaman size itibar etmez. Sizin sözünüzü dinlemez.”⁵¹

(Yüce) Diriliş Partisi, Karakoç'un düşün dünyasındaki medeniyet perspektifinin siyasal arenada aksiyona geçmiş hali olarak görülebilir.⁵² *Sütun*'da belirttiği üzere, siyasetçi öncelikle toplum yönetimi konusundaki eleştirilerini ortaya koymalı ve siyaseten yeni açılımlar geliştirmelidir. Diğer yandan siyasal düşünceler ve teorik açılımlar uygun zamanda aksiyona dönüşmelidir.⁵³ Bununla birlikte Karakoç, demokrasilerde örgütlülüğün ilkesel kurallarına işaret ederek illegal hareketlerin karşısında durur. Siyasal örgütlülüğün hukuki altyapıya uygun olarak sağlanması önemlidir. Bu bağlamda siyasal örgütlülüğü başlatacak ilk aksiyon, vakıf ya da dernek aracılığıyla gerçekleştirilebilir ve fakat siyasal parti teşekkülü bunun için daha uygun bir zemin sunar.⁵⁴ Son tahlilde *diriliş* rotasındaki son halka için siyasal parti hem bir zorunluluk hem de bir görevdir.

“Siyasal bir lider” olarak Karakoç'un partililik faaliyetleriyle ilgili yaptığı uyarılar dikkat çekicidir. Tekrarlamak pahasına ifade edilmesi gerekir ki Karakoç'a göre siyasal partiler her şeyden önce birer araç konumundadırlar. Bu noktada amaç halka hizmettir. Siyasal partiler düşmanlık ve kin duygularıyla değil, karşılıklı rekabet ekseninde gelişmelidirler. Parti içerisinde lider diktatörlüğü ve liderin putlaştırılması, liderin danışma mekanizmalarını işletmemesi ve parti mensuplarına karşı sorumsuzluğu gibi etmenler partinin “sahteliğine” işaret eder.⁵⁵ Karakoç için millî birliğin tesisi aydınların siyasal sistem içinde üstlendiği rol ile yakından ilişkilidir. Halkı yönlendirecek, eğitecek ve halka örnek olacak bir aydın kadronun gerekliliğine vurgu yapan mütefekkiye göre toplumu “aydınların şuurlu hareketi” kurtaracaktır.⁵⁶ Durmaz'ın vurguladığı gibi bu kontekst millî değerlere bağlı, toplumla bütünleşmiş, erdemli ve medeniyeti her yönüyle diriltmeyi kendine hedef seçen aydın kadroyu arzular.⁵⁷ Nitekim Karakoç'a göre (Yüce) Diriliş Partisi öncelikle bu hedef doğrultusunda bir araya gelen aydın hareketi olarak bir düşünce oluşumudur. Dolayısıyla “millî birliğe” bağlı “ideal kadronun” metafizikten ahlaka, sosyo-politik gerçeklerden ekonomiye kadar geniş bir yelpazedeki “diriliş hareketi”ne yön vermesi beklenir. Bu bağlamda da ulusal çapta teşkilatlanmalı ve bilim, sanat, ahlak, iman “ocağı” olarak kendisini sürdürmelidir.⁵⁸

51 akt. A.g.e., 45.

52 Durmaz, “Sezai Karakoç'un Siyasi Düşüncesi”, 148.

53 Karakoç, *Sütun*, 105.

54 Karakoç, *Çıkış Yolu II*, 163.

55 Karakoç, *Sütun*, 337.

56 Karakoç, *Çıkış Yolu I*, 99.

57 Durmaz, “Sezai Karakoç'un Siyasi Düşüncesi”, 149.

58 Karakoç, *Çıkış Yolu II*, 103-105.

Partilerin siyasal ve toplumsal kurumlar olduğunu kabul eden Karakoç, şeyh-mürît ilişkisinin siyasal alana taşınmaması gerektiğine salık verir. Çok partili hayata geçişle birlikte Türkiye’de birçok siyasal parti ile dinî tarikat/cemaat arasında kurulan “uzlaş” üzerinden görülebilen ilişkiler⁵⁹ ve yaşanan gelişmeler düşünüldüğünde, uyarısı manidardır. Belki de bu sebeple (Yüce) Diriliş Partisi hiçbir cemaatin/tarikatın oyununa gelmemiş ve oyunu alamamıştır. Siyasal partilerin, kadroların ve liderlerin dinî duyguları istismar edebilme kapasitesi, Karakoç’u bu tür bir “uzlaş”ı tesis etmeye hiçbir zaman yanaştırmamıştır.⁶⁰

Siyaset teorisi literatürü incelendiğinde siyasal partilerin nihai amacının iktidar konumunu kazanmak olduğu görülecektir. Karakoç, iktidarın boşluk kabul etmediği düşüncesinden hareketle Türkiye’de Müslümanların siyasallaşarak iktidar konumuna talip olmaları gerektiğini ileri sürer.⁶¹ Şüphesiz bu iddiasında yalnız değildir. Fiilen siyasete atılmaya hazırlandığı 1980’li yılların sonu ve 1990’lı yıllarında başında Türkiye’de din-siyaset ilişkisi çeşitli mecralarda daha fazla işlenmeye başlanır ve “iktidara talip olmak” sık sık dillendirilir.⁶² Karakoç’un romantik ve belki ütöpik düşün dünyası bu noktada devreye girer; (Yüce) Diriliş Partisi’nin siyasal iktidar alanına yaklaşmaması onun gözünde olumsuz bir durum değil, hikmetli bir bekleyiştir. Zira henüz aydın kadro oluşmamış, oluşsa bile halkı cezbedebilecek konuma erişmemişken takip edilmesi gereken siyaset, aydın kadroyu bünyesinde toplayarak siyasal mücadeleyi devam ettirmektedir.⁶³

Görüldüğü üzere Karakoç’un siyaset perspektifi, iktidarda Müslümanlar olmadığı sürece yönetimin adaleti sağlayamayacağına yönelik kalıp İslâmcı tavrın dışındadır. Bununla birlikte Karakoç, siyaseten bir çözüm olarak partisini merkez-sağda konumlandırmayı da tercih etmemiştir. Demokrat Parti, Adalet Partisi ve Anavatan Partisi çizgisinde süregelen merkez sağ partileri “yamalı bohça” olmak, bir idealin peşinde koşan kadroya ulaşmamak ithamlarıyla eleştirir. Ona göre benzer idealleri paylaşmayan ve birbirine zıt düşüncelere sahip siyasetçilerin aynı partide yer almaları her seferinde çözülmeyi beraberinde getirmiştir.⁶⁴ Diğer taraftan sola meyilemek kendi tabiriyle “intihar” anlamı taşır.⁶⁵ Bu çerçevede (Yüce) Diriliş Partisi ile Karakoç, Türkiye sağ ve sol siyasetine inanç/fikir temelli bir alternatif sunma arzusundadır.

Daha önce üzerinde durulduğu gibi Karakoç’un düşün dünyasındaki devlet kurgusunun her alanında takip edilen temel kıstas nicelik değil, niteliktir. Aslında 30 yıllık entelektüel üretiminin akabinde siyasal hayata atılması da bunun önemli bir göstergesidir. Çünkü Karakoç’a göre devlet yönetimine talip olmak için öncelikle siyasal ufka dair düşünsel boyutun oluşturulması gerekir. Nitekim siyasal partilerin ömürleri sağlam bir düşünsel temele dayanmaları ve aydın kadroları

59 Çakır, *Ayet ve Slogan*, 424.

60 Durmaz, “Sezai Karakoç’un Siyasi Düşüncesi”, 150.

61 Sezai Karakoç, *Yapı Taşları ve Kaderimizin Çağrısı II: Başyazular* (İstanbul: Diriliş Yayınları, 2017), 145.

62 Çakır, *Ayet ve Slogan*, 38.

63 Karakoç, *Yapı Taşları ve Kaderimizin Çağrısı II*, 147.

64 akt. Durmaz, “Sezai Karakoç’un Siyasi Düşüncesi”, 150.

65 Karakoç, *Yapı Taşları ve Kaderimizin Çağrısı II*, 143.

bünyesinde barındırmaları ile bağıntılıdır.⁶⁶ Bu eksen de ütopya ile realite arasında (Yüce) Diriliş Partisi, Karakoç'un düşün dünyasında kurguladığı ideal düzene yönelik kurumsallaşma ve kamusallaşma çabasının siyasal çıktısı olarak okunabilir.

"[D]üşüncelerimiz toplumun sağlığı içindir ve tabii, bir gün, mutlaka uygulanmalıdır. Düşünceler uygulanmadığı zaman durgun suyun uğradığı akibete uğrarlar; bataklıklar oluşur ve sinekler ürer. Düşünce de akan bir su gibi, toplumun ruhunda ve davranışlarında yeni arayışlar bulursa canlılığını koruyacaktır. O bakımdan, ben, milletimin hayat ve memet gününde, şiirimle, düşünce çalışmalarım ve politik atılımım aynı kişiliği sürdürdüğüm inancındayım."⁶⁷ ifadelerinin sahibi Karakoç, *diriliş* perspektifinin ütopyik niteliğe haiz olmadığına ve realiteye dönüşebileceğine inanır. Fakat idealize ettiği devlet kurgusu doğrultusunda belirlediği rotanın son halkası olarak görülebilecek (Yüce) Diriliş Partisi'nin Türkiye siyasetinde bulunduğu/bulacağı karşılık ise malûmun ilâmı olacaktır.

Sonuç

Cemal Süreya'nın *99 Yüz* isimli eserinde sunduğu Sezai Karakoç betimlemesi, bu çalışmada düşün dünyasından hareketle tartışmaya açılan siyaset perspektifinin karakterini vermesi bakımından dikkat çekicidir: "Türkiye'de özellikle sağın, özellikle de mukaddesatçı kesimin içinde yalnız. Bir başına. Hiçbir ortaklığa girmez. Dışarda ve yukardadır. Ama yalnız olması yalnız kalma anlamında değil, diyorum. Yapısı öyle. [B]ir yerde inancının çılgını. Onunla delici bir ideolojiye ulaşmak ister. Bunun için her şeyi bilmesi gerektiği kanısındadır."⁶⁸

Kitapları, şiirleri ve geliştirdiği düşünsel çizgiyle Sezai Karakoç, Türkiye özelinde 20. yüzyıl siyasal İslâmcılığı, genelinde ise merkez sağ cenah üzerinde ayrı bir konuma sahiptir. Karakoç, medeniyet kavramsallaştırmasıyla siyasal düşüncesini temellendirir ve bu temele *diriliş* hareketini bina eder. Bu noktada medeniyet, ilk insandan bugüne deneyimlenen toplumsal yolculuğun tarihidir. Söz konusu yolculukta izleri bulunan zamanla/mekânla sınırlı medeniyetler, hakikat idealinin iyi ve kötü açılımlarını temsil ederler. Çünkü İslâm, hakikatin ana damarı, diğer medeniyetler ise onun farklı seviyelerdeki uzamlarıdır. Karakoç, modern dönemde medeniyetlerin içerisinde bulunduğu "düşüş" halini, insan ile teoloji arasındaki bağların kopukluğuyla ve aslında İslâm medeniyetinin kuruculuğundan mahrumiyetle açıklar. Nitekim bu düşüşü tersine çevirmesi ve "iyi yaşam ideası"ni mümkün kılması arzulan *diriliş* perspektifiyle de "modern bir medeniyet tezi" sunmaya çalışır.

Karakoç'un siyasal düşüncesinin temel argümanı şüphesiz medeniyet yorumudur. Ancak çalışmada vurgulandığı gibi, "medeniyet tezi" için sistematik bir diskur geliştirdiğini ifade etmek zor görünmektedir. Bunun yerine kıssalar, tarihsel anlatılar ve simgeler üzerinden teolojinin izini sürdüğü belirtilebilir. Ulaştığı sonuç ise dünya medeniyetinin "bunalımı"ni tersine çevirecek mefhum olarak *diriliş*tir. *Diriliş*, bu düşün çizgisinde İslâm'dan bağımsız yorumlanamaz ve toplumsal yaşamın bütün boyutlarına sirayet etme kapasitesine haizdir.

66 Karakoç, *Çıkış Yolu III*, 61-65.

67 Karakoç, *Fizikötesi Açısından Ufuklar ve Daha Ötesi I*, 10.

68 Süreya, *99 Yüz*, 309.

Çünkü yazara göre İslâm, toplumsal bir yaşam tarzı da sunar. Bu eksende Karakoç'un medeniyet tahlilindeki teolojik okuma ile metafiziğin baskın etkisinin yanında dünyevî düzenin ikincil plana atılamayacak kadar önemli olduğu vurgusu *diriliş* mefhumunun bir ütopya olup olmadığı sorusunu akllara getirir.

Aslında yeni bir medeniyet iddiası barındıran ve "olması gereken"e yönelen her düşünsel perspektifin belirli ütopyik kurgulara dayandığı kolaylıkla söylenebilir. Durum, inceleme konusu yapılan *diriliş* aksiyomu için de geçerliğini korur görünümündedir. Kavrama atfedilen yüksek anlam, ütopyik karakteriyle yakından ilişkilidir. Nitekim farklı yorumları ekseninde "diriliş ütopyası"nın Türkiye'de siyasal spektrumun sağ kanadı tarafından sıklıkla işlevsel bir araç olarak kullanılması bu noktada ayrıca dikkate değerdir. Bununla birlikte Karakoç'un düşün dünyasında izi sürülebilen tarihe, topluma ve devlet düzenine alternatif açılımlar göz önünde bulundurularak siyasal düşüncesinin merkezine yerleştirdiği *diriliş*in bir ütopya olarak değerlendirilebileceği ileri sürülebilir.

İdealist bir siyasal çizgiyi takip ettiği anlaşılan Sezai Karakoç, kamusal meşruiyetin önemini farkındadır. Düşüncesinin merkezine yerleştirdiği *diriliş* için siyasal partiyi bir zaruret olarak görür. Onun için öncülüğünde kurulan ve vefatına kadar genel başkanlığını üstlendiği (Yüce) Diriliş Partisi "siyaseten" kavga edebilmenin en doğru ve meşru zeminidir. Çalışmada sorunsallaştırıldığı gibi, (Yüce) Diriliş Partisi'nin tüzük ve programı açıkça Karakoç'un düşün dünyasından hareketle kurulan bir "fikir partisi" ile karşı karşıya olduğumuzu göstermektedir. Burada hemen belirtmek gerekir ki Karakoç, modern demokrasilerde siyasal partilerin çoğunluk oyu/fikri ile bütünleşmediği tabloda siyaseten mesafe alınmayacağını farkındadır ve fakat bu durumdan mustarip değildir. Çünkü devlet, halk ve aydın kadro arasında -belki biraz da romantizmle kurduğu dirsek temasının etkisiyle- kendine bir köprü kurma görevi üstlenmiş görünmektedir. Son tahlilde Türkiye siyasetinde ütopya ile realite arasında salınan (Yüce) Diriliş Partisi'nin siyaset teorisi açısından taşıdığı anlam nedir sorusuna verilecek cevap açıktır: Sezai Karakoç'un düşün dünyasından beslenen bir "fikir partisi" olarak (Yüce) Diriliş Partisi, devlet ile ahlak arasındaki uçurumun giderilmesini merkeze alan ütopyik bir siyaset perspektifinin geçerliğini aramaktadır.

KAYNAKÇA

- Abak, Şaban. "Sezai Karakoç'ta Devlet Fikri ve 'Yüce Devlet' İdeali" *Uluslararası Sezai Karakoç Sempozyumu Bildirileri* içinde, Editör: Kemal Timur, 225-240. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, 2014.
- Can, Hamit. "Siyasal Bir Tasarım Olarak Diriliş Partisi", *Hece Dergisi Bir Uygarlık Tasarımı Olarak Diriliş Özel Sayısı* 73, (2003): 467-478.
- Çakır, Ruşen. *Ayet ve Slogan*. İstanbul: Metis Yayınları, 2014.
- Diclehan, Şakir. *Sanat ve Düşünce Dünyasında Sezai Karakoç*. 3. Baskı, İstanbul: Dicle Yayıncılık, 2018.
- Duran, Burhaneddin. "Türkiye İslâmcılığında Medeniyet Söylemi ve Sezai Karakoç Düşüncesi" *Türkiye'de İslâmcılık Düşüncesi ve Hareketi Sempozyum Tebliğleri* içinde, Editörler: İsmail Kara ve Asım Öz, İstanbul: Zeytinburnu Belediyesi Yayınları, 2013.

- Durmaz, İbrahim. "Sezai Karakoç'un Siyasi Düşüncesi", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, 2022.
- Erkilet, Alev. "Modern Türkiye'de Doğu Düşüncesine Yaklaşımlar" *Modern Türkiye'de Siyasî Düşünce Cilt 9: Dönemler ve Zihniyetler* içinde, Editör: Ömer Laçiner, İstanbul: İletişim Yayınları, 2009.
- Erol, Murat. "Geleneğin Diriliş'i: Bir Fikir Adamı Olarak Sezai Karakoç", *TYB Akademi* 3(7), (2013): 111-132.
- Hobsbawm, Eric. *Kısa 20. Yüzyıl 1914-1991: Aşırılıklar Çağı*. Çev. Yavuz Alogan, İstanbul: Sarmal Yayınevi, 1996.
- Karadeniz, İrfan. "Sezai Karakoç'ta Toplum, Millet ve Devlet Kavramları", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, 2017.
- Karakoç, Sezai. *Fizikötesi Açısından Ufuklar ve Daha Ötesi I: Perde Devrildiği An*. İstanbul: Diriliş Yayınları, 2008.
- Karakoç, Sezai. *Dirilişin Çevresinde*. 5. Baskı, İstanbul: Diriliş Yayınları, 2009.
- Karakoç, Sezai. *Düşünceler II: Kurumlar*. 3. Baskı, İstanbul: Diriliş Yayınları, 2011.
- Karakoç, Sezai. *Çıkış Yolu I: Ülkemizin Geleceği*. 4. Baskı, İstanbul: Diriliş Yayınları, 2012.
- Karakoç, Sezai. *Çıkış Yolu III: Kutlu Millet Gerçeği*. 4. Baskı, İstanbul: Diriliş Yayınları, 2013.
- Karakoç, Sezai. *Günlük Yazılar I: Farklar*. 5. Baskı, İstanbul: Diriliş Yayınları, 2014.
- Karakoç, Sezai. *Düşünceler I: Kavramlar*. 6. Baskı, İstanbul: Diriliş Yayınları, 2015a.
- Karakoç, Sezai. *Çıkış Yolu II: Medeniyetimizin Dirilişi*. 5. Baskı, İstanbul: Diriliş Yayınları, 2015b.
- Karakoç, Sezai. *Günlük Yazılar II: Sütun*. 5. Baskı, İstanbul: Diriliş Yayınları, 2016a.
- Karakoç, Sezai. *Diriliş Neslinin Amentüsü*. 38. Baskı, İstanbul: Diriliş Yayınları, 2016b.
- Karakoç, Sezai. *Yapı Taşları ve Kaderimizin Çağrısı II: Başyazılar*. 5. Baskı, İstanbul: Diriliş Yayınları, 2017a.
- Karakoç, Sezai. *İnsanlığın Dirilişi*. 11. Baskı, İstanbul: Diriliş Yayınları, 2017b.
- Karakoç, Sezai. *Diriliş Muştusu*. İstanbul: Diriliş Yayınları, 2021a.
- Karakoç, Sezai. *Yitik Cennet*. 60. Baskı, İstanbul: Diriliş Yayınları, 2021b.
- Karataş, Turan. *Doğu'nun Yedinci Oğlu Sezai Karakoç*. İstanbul: Kaknüs Yayınları, 1998.
- Kılıç, Emrullah. "Yitik Cennet: Ütopya mı Gerçek mi? Düşüşten Dirilişe Sezai Karakoç'ta Medeniyet Meselesi", *Eskiyeni* 47, (2022): 517-539.
- Süreya, Cemal. *99 Yüz: İzdüşümler-Söz Senaryosu*. 3. Baskı, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2019.
- Tan, Rıdvan. "Siyaset ve Ütopya: Sezai Karakoç'un Diriliş Kavramı Üzerine Bir Değerlendirme", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muş Alparslan Üniversitesi, 2021.
- Yüce Diriliş Partisi, Parti Programı*. Erişim: <http://yucedirilis.org.tr/parti-programi/>
- Yüce Diriliş Partisi, Parti Tüzüğü*. Erişim: <http://yucedirilis.org.tr/parti-tuzugu/>

